Příloha č. 1: Ukázka obrázků z databáze ParticiPics

(zdroj: ParticiPics. Aphasia Institute [online]. c2022. [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: https://portal.peeristics.com/public/participics)

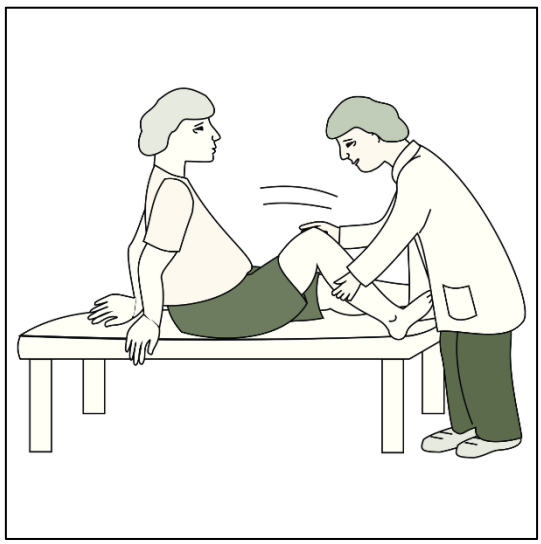

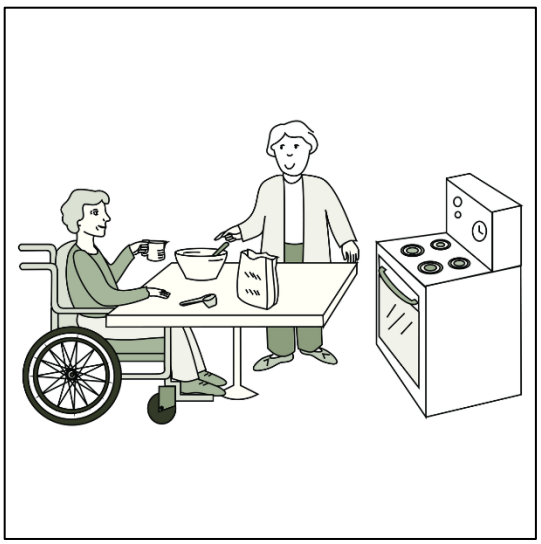

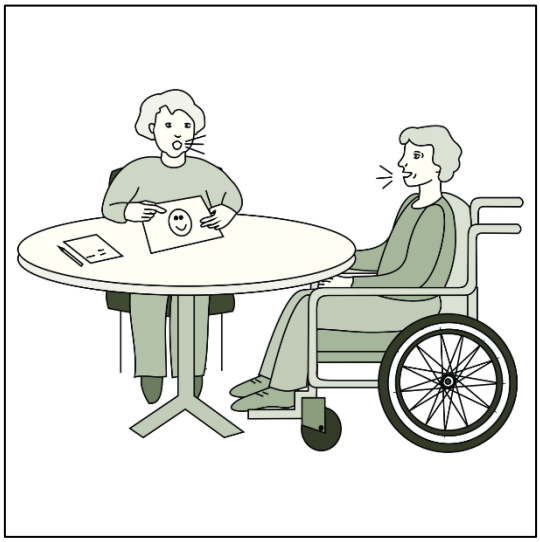

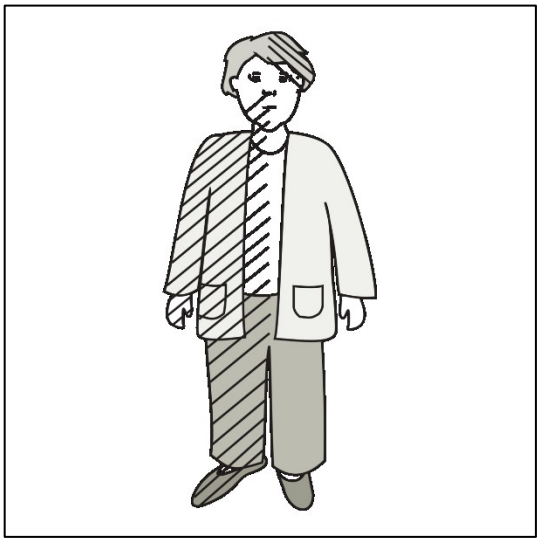

Příloha č. 2: Komunikační tabulka

(zdroj: Pomůcky. SPC pro děti s vadami řeči [online]. c2009-2022 [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: https://www.alternativnikomunikace.cz/soubor-komunikacni-tabulka-pro-nemocnice-zamereni-na-covid-264-.pdf)

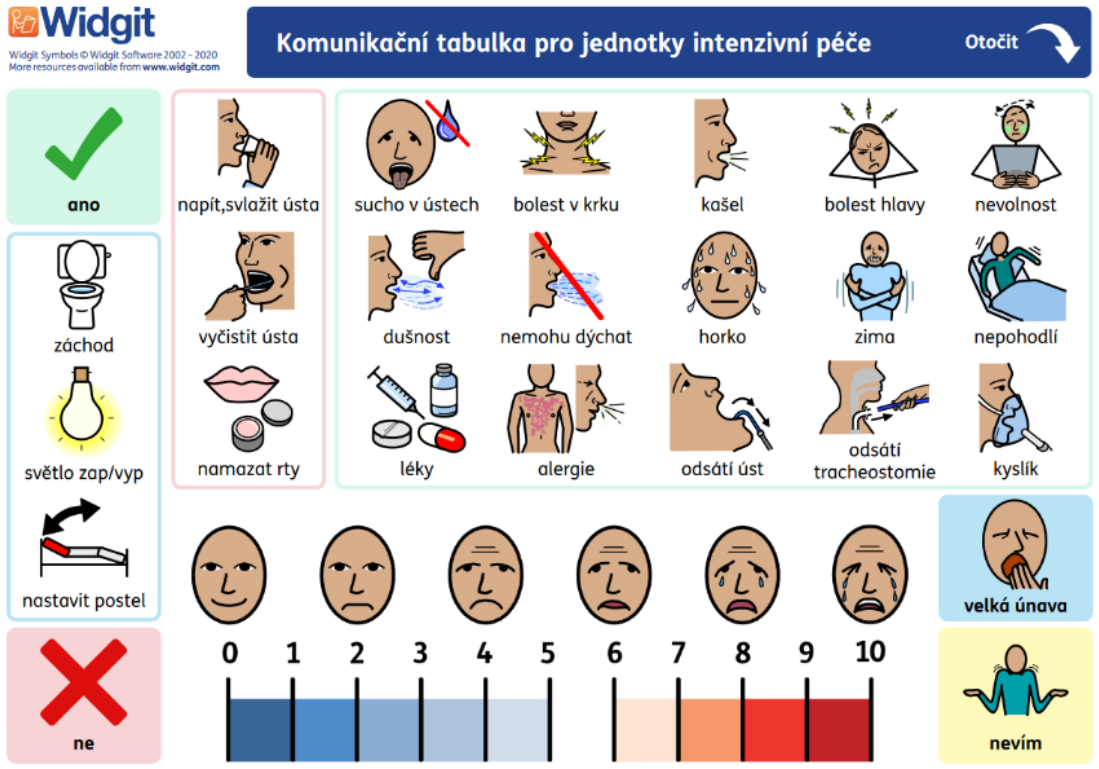

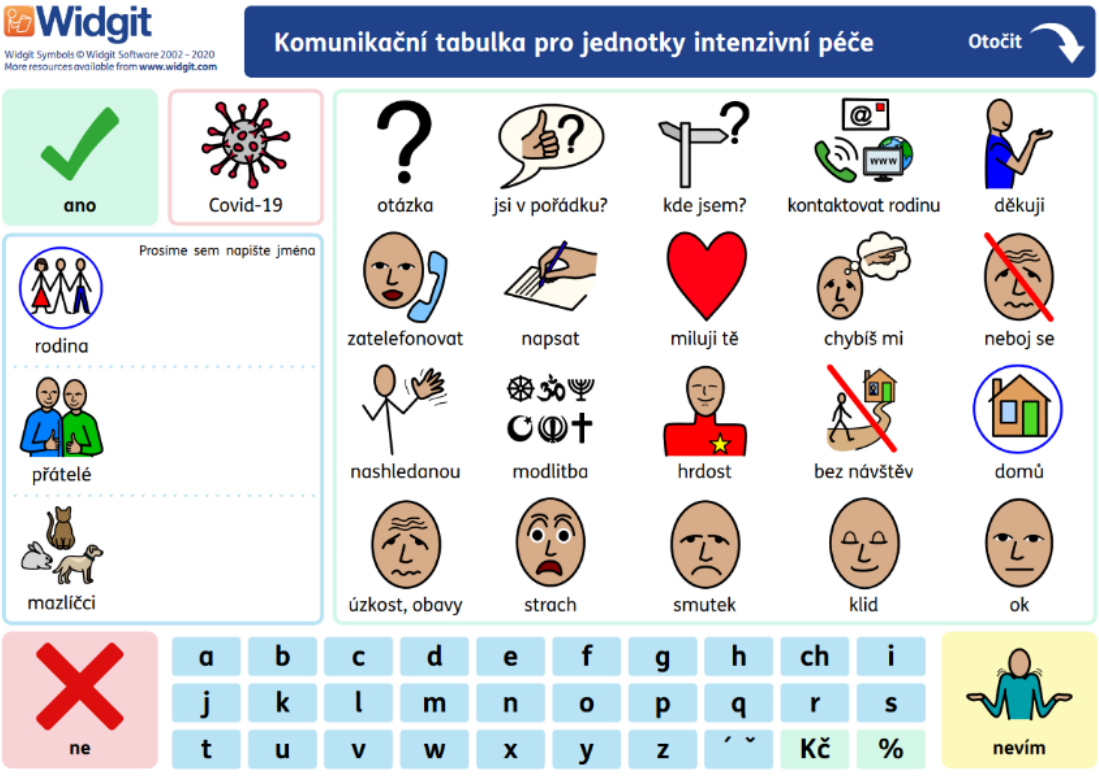

Příloha č. 3: Schéma polostrukturovaného rozhovoru pro osoby s afázií a zdravotnické pracovníky

Schéma rozhovoru pro osoby s afázií

1. Jaké máte zkušenosti s komunikací se zdravotnickými pracovníky?
2. Jakou formou s vámi zdravotničtí pracovníci komunikovali? (mluvení, psaní, obrázky)
3. Používali zdravotníci nějaké pomůcky pro usnadnění komunikace? (kartičky s obrázky, papír a tužka, komunikační tabulka)
4. Používali zdravotníci nějaké postupy pro usnadnění komunikace? (tempo řeči, krátké věty, delší čas na odpověď)
5. O jakých tématech jste potřeboval se zdravotnickými pracovníky komunikovat?
6. Jak se vám dařilo vyjádřit vaše potřeby?
7. Jak se vám dařilo rozumět zdravotnickým pracovníkům?
8. Pokud jste nerozuměl, jak jste situaci řešil?
9. Rozuměl jste informacím o vašem zdravotním stavu?
10. Měla vliv na komunikaci přítomnost někoho z vaší rodiny?
11. Co vám ztěžovalo komunikaci se zdravotnickými pracovníky?
12. Co by vám usnadnilo komunikaci se zdravotnickými pracovníky?
13. Pomáhal vám logoped s komunikací se zdravotnickými pracovníky?

Schéma rozhovoru pro zdravotnické pracovníky

1. Jaké máte zkušenosti s komunikací s pacienty s afázií?
2. Jakou formou komunikujete s pacienty s afázií? (neverbální, verbální – mluvenou, psanou, jinou)
3. Používáte nějaké pomůcky pro usnadnění komunikace s pacienty s afázií?
4. Používáte nějaké postupy pro usnadnění komunikace s pacienty s afázií?
5. O jakých tématech potřebujete s pacienty s afázií komunikovat?
6. Jak se vám daří komunikovat potřebné informace pacientům s afázií?
7. Jak se vám daří rozumět obsahu sdělení pacientů s afázií?
8. Pokud vy nebo pacient s afázií jeden druhému nerozumíte, jak situaci řešíte?
9. Když informujete pacienta s afázií o jeho zdravotním stavu, jak postupujete, aby informacím rozuměl?

10. Má na kvalitu komunikace s pacientem s afázií vliv přítomnost jeho rodinného příslušníka?
11. Co ztěžuje komunikaci s pacienty s afázií?
12. Co by vám usnadnilo komunikaci s pacienty s afázií?
13. Spolupracujete s logopedem nebo absolvujete nějaké kurzy ohledně komunikace s pacienty s afázií?

Příloha č. 4: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a jeho následným použitím pro účely diplomové práce Kateřiny Dolejšové

Téma diplomové práce: Komunikace mezi osobami s afázií a zdravotnickými pracovníky

Kontakt na výzkumnici: ……...

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem seznámen/a s podmínkami, cílem a obsahem výzkumného šetření.
- Souhlasím s účastí ve výzkumném šetření.
- Souhlasím s nahráváním rozhovoru.
- Souhlasím, že výzkumnice může v diplomové práci citovat poskytnuté informace.
- Byl/a jsem seznámen/a se způsobem, jak bude probíhat ochrana osobních údajů.
- Rozumím tomu, že mohu odmítnout odpovědět na jakoukoliv otázku a odstoupit od účasti ve výzkumném šetření.

JMÉNO ÚČASTNÍKA:

PODPIS ÚČASTNÍKA: PODPIS VÝZKUMNICE:

DATUM: DATUM:

Příloha č. 5: Tematická analýza – postup tvorby témat

Téma	**Subtéma**	**Počáteční kódy**
Užívané komunikační strategie	Forma komunikace	alternativní a augmentativní komunikace; verbální komunikace; neverbální komunikace; písemná forma; zpěv; multimodální komunikace
	Pomůcky k podpoře komunikace	obrázky; afatický slovník; psaná slova; tužka a papír; piktogramy; abeceda; nepoužívání pomůcek
	Dodržované postupy pro usnadnění komunikace	kladení otázek ano/ne; zpomalení tempa řeči, ověření porozumění; výběr slovní zásoby; kratší věty; komunikace tváří v tvář
Úspěšnost komunikace	Realizace komunikačního záměru	úspěšná realizace; neúspěšná realizace; změny s postupujícím časem
	Porozumění obsahu sdělení	úspěšné porozumění; neúspěšné porozumění; změny s postupujícím časem
Komunikační bariéry	Bariéry vztahující se k prostředí zdravotnického zařízení	stresující prostředí; rušné prostředí; nedostatek soukromí; koronavirová opatření
	Bariéry na straně zdravotnických pracovnic	špatná spolupráce v týmu; neochota; únava; specifická slovní zásoba; neznalost postupů
	Bariéry na straně osob s afázií	přidružené obtíže; obavy z budoucnosti; ztráta motivace
Facilitátory efektivní komunikace	Role logopeda	logoped jako poradce; přítomnost logopeda; pozice logopeda v multidisciplinárním týmu; poskytování logopedické intervence
	Podpora rodiny	motivování pacienta; přítomnost rodinného příslušníka jako pozitivní vliv na komunikaci; rodinný příslušník jako prostředník

	Osobnostní předpoklady	snaha o osobní zlepšení; informovanost o možnostech komunikace; trpělivost; ochota
Návrhy na zlepšení komunikace	Vzdělávací aktivity	celoživotní vzdělávání; kurz obecné komunikace s afatiky; kurz komunikace pro jednotlivé profese
	Vybavení zdravotnického zařízení	zlepšení dostupnosti pomůcek; zlepšení provedení pomůcek; technické vybavení; erární kompenzační pomůcky
	Častější kontakt s logopedem	-

Příloha č. 6 – Ukázka třídění datových úryvků do témat a subtémat

Rozhovor s informantkou Z1

T: Jaké máte zkušenosti s komunikací s afatiky?

Z1: S afatiky pracuji asi deset let a ta komunikace rozhodně není jednoduchá. Chce to hodně trpělivosti a pochopení, to teda někdy na obou stranách *(smích)*. Pořád mám na čem pracovat.

T: Jakou formou komunikujete - používáte verbální, neverbální, nebo jinou komunikaci?

Z1: Rozhodně verbální i neverbální. Afatici ne vždy verbální komunikaci rozumí. Protože jsme tady multidisciplinární tým, máme logopeda, psychologa, většinou se řídíme po vyšetření tím, co nám doporučí. Jestli je lepší používat třeba kartičky, afatický slovník nebo na co jim dokázali reagovat. Nemám takový přehled jako oni *(pozn.: logopedi nebo psychologové)*, ale tím, že nám dokáží poradit, tak pak využíváme to, co nám poradili. Snažíme se to v rámci terapií zařazovat. Každý fyzioterapeut to pak zařadí do své terapie.

T: Využíváte i písemnou formu komunikace?

Z1: Ano, využíváme, když na ni reagují. Když na ní nereagují, tak ne.

T: Používáte nějaké pomůcky nebo postupy pro usnadnění komunikace?

Z1: Určitě. Máme obrázky na ergo místnosti, ergoterapeutky je totiž využívají častěji. Ale fyzioterapeuti se hodně radí s logopedem a ergoterapeutem. Pro nás *(pozn.: fyzioterapeuty)* jde jen o to, abychom se dorozuměli. Já se hlavně snažím mluvit pomalu.

T: A o jakých tématech potřebujete s afatiky komunikovat?

Z1: Pro nás je důležité, abychom mohli cvičit. Potřebujeme, aby se afatik orientoval na těle. K tomu používáme gestikulaci, ukazování. S čím mívají afatici problémy je pravo-levá orientace a orientace v prostoru v situacích, kdy chceme použít pravou nebo levou ruku, přetočit se na lůžku, posadit se, přesun do cvičebny a podobně.

T: Jak se vám daří komunikovat potřebné informace, které chcete sdělovat afatikům?

Z1: No, ze začátku to jde těžko, než se na sebe naladíme, než si ten člověk zvykne, jak s ním jednáme, co po něm chceme, než nám porozumí. No a pak už se to jenom vylepšuje. Čím déle tu je, tím lépe se s ním dokážeme domluvit.

T: A jak zvládají afatici porozumět tomu, co jim sdělujete?

Z1: Na tom pracujeme. Od začátku se snažíme, ale chvíli trvá, než se navážeme. Než zjistíme, jak rozumí nebo nerozumí. Musíme kontrolovat porozumění, protože odpovědi respektive reakce nebývají úplně adekvátní. Když se ale na sebe dokážeme naladit a dokážeme zjistit, na co nám afatici nereagují, tak pak daleko lépe komunikujeme. Na tom pracujeme po celou dobu, co jsou tady.

T: Mohla bych se zeptat, když jste říkala, že musíte kontrolovat porozumění, to děláte jak?

Z1: No tak u cvičení, když chci, aby pacient něco udělal, tak vidím podle jeho reakce, jestli mi rozumí. Jestli reaguje adekvátně. A kontroluju si taky otázkou, jestli mi rozumí.

T: A mohla byste prosím zhodnotit, jak se vám daří rozumět tomu, co vám sdělují afatici?

Z1: Většinou ano. Většinou rozumím.

T: Co tedy afatici ke komunikaci využívají?

Z1: Afatici využívají úplně všechno. Snaží se mluvit, když to nejde, tak ukazují, používají, co můžou. Občas i písemné projevy. Oni to po sobě dokáží i přečíst, což my rozhodně ne. Pro nás jsou to různé "klikyháky". Oni podle toho dokáží říct slovo, které to mělo znamenat.

T: Jak řešíte situace, kdy se vzájemně nedorozumíte?

Z1: Když se mi něco nedaří vykomunikovat a mám pocit, že by mi logoped mohl pomoci, tak s ním vždycky konzultuji. Jinak se snažím hledat i vlastní cestu, ale převážně se doptáváme, aby to bylo efektivní.

T: Jak informujete pacienta o plánech rehabilitace, aby informacím rozuměl?

Z1: Hlavně se snažím mluvit jednoduše, nepoužívám nějaké moc dlouhé věty. A pomalu. No a v případech, kdy bylo porozumění složité, jsme si většinou přivolali logopedku. Například když jsme chtěli něco zásadního sdělit a měli jsme pocit, že nám ten člověk nerozumí.

T: Komunikujete pouze přímo s pacientem, nebo jsou někdy přítomní i jeho rodinní příslušníci?

Z1: Vzhledem ke covidové situaci se to minimalizovalo, ale jinak jsme se snažili komunikovat i s rodinnými příslušníky.

T: A jaký vliv má na kvalitu komunikace s pacientem s afázií přítomnost jeho rodinného příslušníka?

Z1: Často to pomůže, hlavně když za pacientem chodí rodina, tak má s kým komunikovat a zlepšuje se jeho komunikace. A taky některé zdravotní informace a tipy, jak potom doma cvičit je dobré sdělovat rodinným příslušníkům.

T: Co ztěžuje vzájemnou komunikaci, ať už z okolních podmínek, nebo pro vás osobně?

Z1: Pokud si pacienty můžeme vzít na cvičebnu, máme na sebe klid. Pokud jsme na pokoji, tak je to mnohem těžší. Tam jsou další pacienti a chodí tam sestry a vůbec tam je víc rušivých elementů. Pro pacienta je těžší, aby se soustředil jenom na mě, když je v pokoji víc lidí. A ruch přichází i z venku, tam zrovna rekonstruují budovu.

T: Napadá Vás, co by vám komunikaci usnadnilo?

Z1: Občas nás při terapii ruší ošetřovatelský personál, například když přijdou dolít čaje a jiné "já jdu jenom" *(smích)*. Terapii to hodně narušuje. Tam ještě nejsme tak daleko, abychom to vyladili, ale snažíme se. S některými se dá domluvit, ale je to pořád dost těžké.

T: A z pomůcek ke komunikaci, jako jsou afatické slovníky, komunikační tabulky nebo obrázky vám při práci něco chybí?

Z1: My máme k dispozici kartičky s obrázky, které si můžu při komunikaci používat, ale hodně si ukazujeme a jinak na rozvoji řeči pracuje logoped.

T: Jak hodnotíte spolupráci s logopedem?

Z1: Rozhodně se nám daří. V současné době sem dochází *(uvedeno jméno logopedky)* a pak sem ještě docházela *(uvedeno jméno logopedky)*, s tou byla úžasná spolupráce. Podávala nám to ne až tak odborně, abychom to i my laici pochopili. Pro mě je potom daleko jednodušší s tím člověkem navázat komunikaci, když vím, co dělat. Terapie pak může být víc zaměřená, na to, co potřebujeme natrénovat, když nemám takové problémy se s tím člověkem vůbec dorozumět. Tam nám to hodně pomáhalo.

T: Máte za sebou nějaký kurz nebo školení ohledně komunikace s pacienty s afázií?

Z1: Ne, ale uvítali bychom, pokud by se nějaký kurz o komunikaci s afatiky pro terapeuty dělal. To by se určitě většina z týmu chtěla účastnit, protože to nám tedy hodně chybí a mohli